

MENING

3

Het competentieprofiel van de STEAM-coach: een omschrijving van wie een STEAM-coach is en wie dat kan worden

Célia Tavares

Als we het hebben over de genderkloof in STEM, blijft het gesprek maar al te vaak steken bij bewustmakingscampagnes, voorlichtingsbijeenkomsten en initiatieven om de zichtbaarheid te vergroten. Die zijn belangrijk, maar ze zijn niet voldoende. Wat meisjes en vrouwen nodig hebben, is niet alleen meer informatie. Ze hebben behoefte aan een gestructureerd, relationeel en mensgericht proces dat hen helpt weer in contact te komen met hun eigen potentieel, geïnternaliseerde verhalen over uitsluiting aan te vechten en het zelfvertrouwen op te bouwen om vooruit te komen. Ze hebben behoefte aan coaching die bewust is ontworpen vanuit een genderperspectief, gebaseerd is op identiteit en wordt gegeven door professionals die zowel de persoonlijke als de structurele dimensies van ongelijkheid begrijpen.

.....

“Bij coaching gaat het er niet om antwoorden te geven. Het gaat erom vragen te stellen die iemand helpen ontdekken dat hij of zij die antwoorden al in zich heeft”

.....

Dit is precies de visie achter het competentieprofiel voor STEAM-coaches, een van de belangrijkste resultaten van het Erasmus+ STEAM Coach-project. Het profiel is ontwikkeld door een Europees consortium van vijf landen en doet meer dan alleen een reeks technische vereisten beschrijven. Het helpt te definiëren wat een STEAM-coach is: een professional die meisjes en vrouwen kan begeleiden, faciliteren, ondersteunen en empoweren via inclusieve, genderbewuste en interdisciplinaire leerprocessen in STEM-TVET-contexten. In die zin is het niet simpelweg een checklist, maar een gestructureerd kader dat kennis, vaardigheden en attitudes samenbrengt in acht kerngebieden: STEAM-expertise; lesgeven en communicatie; inclusiviteit en gendergevoeligheid; culturele competentie; probleemoplossing en kritisch denken; creativiteit en innovatie; samenwerking en facilitering; en technologie en beoordeling.

Wat het STEAM Coach Competence Profile transformatief maakt, is de holistische opvatting van wat een coach moet zijn: niet alleen technisch bekwaam, maar ook emotioneel aanwezig, cultureel bewust en toegewijd aan gelijkheid. Zoals de methodologie duidelijk maakt, is het doel niet om “meisjes te repareren”, maar om de omgevingen te transformeren die nooit voor hen zijn gebouwd. Het profiel brengt deze visie in de praktijk door coaches toe te rusten om ruimte te bieden voor reflectie, sterke punten te identificeren en te bevestigen die door gendersystemen routinematig over het hoofd worden gezien, beperkende overtuigingen die geworteld zijn in sociale normen ter discussie te stellen, en meer inclusieve en interdisciplinaire manieren te introduceren om deelname aan technische vakgebieden te benaderen.

.....

De betekenis van STEAM binnen STEAM Coach: een progressief coachingsmodel voor STEM-TVET

Het gebruik van de afkorting STEAM in dit project moet niet louter worden opgevat als een verwijzing naar de reeds bekende verschuiving van STEM naar STEAM in het onderwijs. Hier verwijst STEAM in de eerste plaats naar het eigen progressieve coachingmodel van het project: een gestructureerde methodologie die is ontworpen om meisjes en vrouwen te ondersteunen bij het volgen van STEM-TVET-trajecten. De betekenis ervan is gebaseerd op vijf ontwikkelingsfasen die het coachingtraject structureren: **Start with Self - Trace Strengths - Explore STEAM - Activate Agency en Move Forward**. In plaats van te fungeren als een generiek label, wordt STEAM een praktisch kader dat volgorde, samenhang en doel geeft aan het werk van de coach.

Dit is belangrijk omdat het model coaching niet behandelt als een vaag ondersteunend gebaar. Het biedt een ontwikkelingsroute waarlangs coaches kunnen evolueren van zelfbewustzijn en identiteitsverkenning naar het opbouwen van zelfvertrouwen, het verbreden van hun horizon, weloverwogen besluitvorming en volhardende actie. Het acroniem heeft daarom zowel communicatieve als methodologische waarde: het is herkenbaar, maar weerspiegelt ook de interne architectuur van het coachingproces zelf. Binnen STEAM Coach ligt de betekenis ervan vooral in het benoemen van een progressief traject waarmee meisjes en vrouwen kunnen worden begeleid bij het overwinnen van de persoonlijke, sociale en educatieve barrières die de deelname aan STEM-TVET blijven bepalen.

Wat het competentieprofiel echter bijzonder relevant maakt, is dat het de STEAM-coach niet definieert als een beperkte of gesloten beroepscategorie. Integendeel, het profileert de rol juist als bewust inclusief en flexibel. De STEAM-coach kan een opvoeder, een trainer, een loopbaanbegeleider, een mentor, een STEM-professional, een jeugdleider, een maatschappelijk werker of een vrouw zijn die al actief is in technische vakgebieden en wier levenservaring op zichzelf een bron van begeleiding en inspiratie kan worden. De verschuiving hier is belangrijk: de focus verschuift van de formele titel alleen naar de combinatie van competenties, mentaliteit en ethische toewijding die nodig is om leerlingen op een zinvolle manier te begeleiden.

Die openheid is geen toeval. Ze weerspiegelt het diepere besef dat gendergelijkheid in STEM-TVET niet kan afhangen van één enkele professionele figuur. Er is een breder ecosysteem van actoren nodig die in staat zijn om een gevoel van verbondenheid, zichtbaarheid, aanmoediging en continuïteit te creëren in zowel formele, niet-formele als gemeenschapsgerichte omgevingen. Door het profiel van de STEAM-coach te verbreden, wordt ook het bereik van de ondersteuning vergroot — in klaslokalen, opleidingscentra, jongereninitiatieven, lokale ecosystemen, mentornetwerken en werkplekken.

.....

Als we niet terug te vinden zijn in hulpmiddelen, media of maatschappelijke beeldvorming, kunnen wij vrouwen ons nauwelijks profileren als ingenieurs of wetenschappers.

.....

Om die reden is het competentieprofiel voor STEAM-coaches meer dan alleen een beschrijvend kader. Het biedt een gemeenschappelijk Europees referentiekader voor het vaststellen van wat een STEAM-coach moet weten, doen en uitstralen, en creëert tegelijkertijd trajecten voor ontwikkeling door middel van reflectie, validatie en permanente professionele ontwikkeling. Het binnen het project ontwikkelde CPDP versterkt precies deze logica door verschillende professionals en belanghebbenden te ondersteunen bij het versterken van de competenties die nodig zijn om meer inclusieve STEM-TVET-omgevingen te bevorderen. In die zin is de bijdrage van het profiel zowel praktisch als systemisch: het helpt de rol te definiëren, diverse instapmogelijkheden te legitimeren en de menselijke infrastructuur te versterken die nodig is om meisjes en vrouwen niet alleen te ondersteunen bij het betreden van STEM-TVET, maar ook om erin te blijven en het van binnenuit te hervormen.